

K RACIONALIZACI PRÁCE ŠTÁBU DIVIZE V ÚTOČNÉM BOJI

Mezi aktuální problémy řešené v současné době v naší armádě je velení vojsk. Řešením známého rozporu mezi požadavky soudobého boje, bojovými možnostmi vojsk a možnostmi velení můžeme podstatně přispět k vyšší kvalitě velení a tím i k efektivnějšímu použití vojsk.

Doba plánování útoku divize je v průměru 4–5 hodin. Podstatnou část této doby (150 až 200 minut) zabírá přijetí a vyhlášení rozhodnutí. Z této doby vyžaduje nejvíce času ujasnění úkolu a návrhy, tedy tvůrčí činnost velitele a štábu.

Metoda souběžného plánování může podstatně přispět ke zkrácení času na plánování bojové činnosti a na přípravu vojsk.

Velmi perspektivní cestou zkvalitnění procesu velení je použití mechanizačních prostředků. Oblast mechanizace je charakterizována souběžným a proměnlivým vztahem mezi „ruční“ činností, mezi činností s použitím mechanizačních prostředků a činností s přechodovými prvky k automatizaci ve velení. Tyto vztahy a činnosti se projevují nejvíce v informačním a rozhodovacím procesu.

Zkušenosti ukazují, že prostředky malé mechanizace nemohou podstatně ovlivnit kvalitu rozhodovacího procesu a urychlit jej. Nemohou tedy vyvolat ani radikální změnu používané metodiky. Teprve při zavedení prostředků střední mechanizace se může tato změna projevit ve štábu jako celku i u podřízených.

Při výběru mechanizačních prostředků k řešení úkolů bereme v úvahu možnosti těchto prostředků.

Výpočetní automaty CONSUL-261 a CONSUL-266 jsou určeny k automatickému zpracování dokladů technického, administrativního a evidenčního charakteru s možností některých výpočtů. Nelze k nim připojit žádný druh vnější paměti. Zdlouhavá příprava děrné pásky a omezené kapacitní možnosti paměti neumožňují jejich využití na operačním oddělení divize. Jsou vhodné pro výpočty zpracovávané na týlovém velitelském stanovišti.

Optimálním mechanizačním prostředkem určeným pro práci na velitelském stanovišti je minipočítač. Je určen pro podmínky, které vyžadují činnost v reálném čase.

Z centrální paměti počítače armády může štáb divize čerpat potřebné údaje jako podklad k rozhodnutí velitele divize systémem distribuce dat. Data z paměti počítače armády jsou předávána dálkopisem, na obrazovce, tiskárnou nebo jsou zaznamenána na děrnou pásku. Takto získáme z počítače armády údaje o palebných možnostech dělostřelectva, o nepříteli, chemické a radiační situaci a jiné.

Předpokladem uskutečnění systému sběru a distribuce dat je vytvoření systému sběru, uchování a přenosu dat, vybavení spojovací technikou, přídatnými zařízeními, zařízeními pro utajení přenosu dat.

Minipočítač umožňuje zpracování údajů předem a jejich předání štábu armády systémem sběru dat. Tato data se ukládají v paměti počítače armády a slouží veliteli a štábu armády k získání údajů o stavu a situaci vojsk. V uvedeném rozsahu

můžeme tedy minipočítač využít pro zkvalitnění informačního systému od divize na štáb armády a opačně.

Minipočítač na štábu divize slouží k výpočtům. Při plánování útoku z chodu propočítává štáb divize nejčastěji vyvedení a přesun divize na čáru rozvinutí nebo zasedení, poměr sil, vyhodnocení radiální situace při pozemních jaderných úderech nepřítel a při použití jaderných min i palebné možnosti dělostřelectva.

Jsou názory, že štáb armády zpracuje propočty vyvedení a přesunu divize. Domnívám se, že tomu tak nebude. Technicky je to proveditelné, ale těžiště výpočtů bude na štábu divize. Výpočet vyvedení divize na osy je dán takovým množstvím proměnných údajů, že jejich příprava pro počítač nebude kratší, než vlastní výpočet pomocí jednodušších mechanizačních prostředků. Jedině velitel a štáb divize může určit optimální pochodovou sestavu a respektovat všechny zvláštnosti situace a možnosti jednotlivých útvarů a pochodových proudů. Pro výpočet vyvedení a přesunu divize pro útok z chodu se zaujetím vyčkávacího prostoru je třeba asi 1 200 výchozích údajů. Tyto může zpracovat zařízení se značnou kapacitou paměti. Tuto má i minipočítač.

Použití minipočítače s předem připraveným programem k výpočtu pochodu divize ušetří 2—2½ hodiny času několika důstojníkům štábu. Navíc výpočet bude hotov do doby, kdy s ním bude velitel divize pracovat před přijetím rozhodnutí.

Dále štáb divize propočítává poměr sil. Pro výpočty poměru sil je třeba do paměti počítače připravit okolo 1 000 výchozích údajů. Výsledek výpočtu je však velmi schematický. To proto, že do paměti počítače nemůžeme předem zavést všechny možné varianty a okolnosti činnosti nepřítel a vlastních vojsk. Výpočty poměru sil můžeme použít jen tehdy, jsou-li nejen rychlé, ale počítají-li současně i s kvantitativními ukazateli, které jsou však výsledkem logického a tvůrčího myšlení velitele a štábu divize. Proto pro výpočet poměru sil není zatím účelné využít počítače.

Abys se mohl velitel divize rozhodovat do větších podrobností o způsobech ničení nepřítel, popř. vybrat optimální použití palebných prostředků divize, potřebuje znát pravděpodobný účinek prostředků velitele armády i vlastních. Pravděpodobné možnosti a účinky prostředků velitele armády může velitel a štáb divize získat od počítače armády systémem distribuce dat. Výpočty účinků vlastních prostředků je schopen připravit podle předem připrave-

ného programu vlastní minipočítač. Rovněž výsledky jaderných úderů a výbuchů jaderných min nepříteli můžeme, rychleji než dosud získat s využitím minipočítače.

Zde je jasná výhoda minipočítače v racionalizaci informačního procesu a při výpočtech. Výpočty nejsou limitovány zavedením počítače na štábu armády a dalších přídatných a spojovacích prostředků. Proto můžeme minipočítač zavést, i když z počátku s omezeným využitím jeho možností a postupně jej zapojovat do celého informačního procesu.

Další oblastí racionalizace je zpracování dokumentů. Bude nutné i nadále zpracovávat v dokumentech podstatné údaje i situaci, rozhodnutí velitele a vyjádřit hlavní součinnostní otázky.

Za základní požadavek na dokumenty považují jejich účel a pracovní ráz. Obsah rozhodnutí velitele a další dokumenty můžeme zpracovávat na pracovních mapách a zakládat mikrofilm ofotografované pracovní mapy nebo pořídit její kopii OČE-212V.

Pracovní mapy náčelníka štábu, zástupce velitele a operačního oddělení rozmnožíme za 15 minut. Z transparentní kopie není třeba situaci a rozhodnutí přenášet vždy do mapy, ale můžeme ji konfrontovat s průběhem vlastní bojové činnosti.

Reprografické stroje dovolují rozmnožovat pomocné dokumenty. Pro jednotné a rychlé pronikání jednotlivých prvků situace, částí rozhodnutí a schémat terénu do štábu a v některých případech i k útvarům, připravíme příslušný počet kopií.

Proto zpracování dokumentů jako důležitou část práce při plánování můžeme racionalizovat v normativní, organizační a technické oblasti.

Další normativní a organizační změny můžeme zavést do vlastního postupu a metod práce velitele a štábu divize. Uvádím možnou variantu jejich realizace v metodice práce velitele a štábu divize při plánování útoku z chodu.

Po přijetí předběžného nařízení armády je s jeho obsahem seznámen potřebný počet funkcionářů štábu. Velitel s náčelníkem štábu, se zástupcem velitele, s náčelníkem politického oddělení a s náčelníkem operačního oddělení posoudí situaci, upřesní další činnost štábu a konkretizují obsah předběžných nařízení pro podřízené útvary. Je-li třeba, jsou k této činnosti přizváni i další funkcionáři štábu. Předběžná nařízení se vydávají všem útvarům divize do 40 až 50 minut.

V dalším je doposud používán termín „předběžné nařízení č. 2“. Domnívám se, že je vhodnější termín „předběžné bojové

Přehled použití mechanizačních prostředků při plánování útoku

Mechanizační prostředek	Činnost
Minipočítač	Sběr a distribuce dat, propoččet pochodu (nebo sběr a distribuce dat, propoččet pochodu, výpočet palebných možností, sběr a distribuce dat v časové návaznosti)
Indikátory koordinát, vysílače krátkých informací, automatická čidla	Podle situace
Z A S	Přijetí předběžných nařízení armády (jejich vydání), hlášení situace pluků, předběžná bojová nařízení armády, vydání předběžných bojových nařízení útvaram, osobní hovor s podřízenými, přijetí bojového úkolu, předání bojových nařízení plukům
Magnetofon	Předběžná nařízení, předběžná bojová nařízení, předběžná rozhodnutí, bojové úkoly
Typizovaná dokumentace lihový rozmnožovací stroj	Předběžná nařízení, pomocné a bojové dokumenty, vícebarevné kopie schémat a tabulek
Xerografický stroj	Kopie schémat a různých tabulek
OCÉ 212/V	Kopie schémat situace nepřítele a části rozhodnutí, kopie schémat a pracovních map
Mikrofilm	Fotografický záznam dokumentů
Pravítka, kubotoče	Předběžné propočty a propočty pro rozhodnutí, různé další propočty
Ruční kalkulator	Předběžné propočty, propočty poměrů sil a další výpočty
Souprava pro popisování map a kreslicí souprava	Zákres, příprava map, zákres předběžných rozhodnutí, doplnění pracovních map, zákres map a zpracování dokumentů
Dispečink	Seznámení s předběžným nařízením, pokyny štábu, seznámení štábu s předběžnými bojovými nařízeními, informace o změnách situace

nařízení“, protože zvýrazňuje, že jeho obsahem je část bojového úkolu. Vydává je nadřízený štáb ještě v průběhu přijímání rozhodnutí. Cílem předání předběžného bojového nařízení je vytvořit podmínky pro souběžné plánování na více stupních a pro získání času ke konkrétní přípravě vojsk k plnění bojového úkolu.

Předat obsah předběžného bojového nařízení bez podstatnějších zdržení štábu ar-

mády umožňuje zavedení spojovacích prostředků ZAS. Důstojník štábu nebo jeden z hlavních funkcionářů může tímto způsobem předat přímo z mapy otevřenou řečí tento možný obsah:

- poslední situace nepřítele,
- pásmo útoku divize,
- bližší úkol divize,

— informace o situaci vojsk v dotyku a sousedů,

— čas a způsob obdržení bojového úkolu.

Současně s předáním obsahu předběžného bojového nařízení budou doručena i odborná předběžná nařízení.

Na základě předběžného bojového nařízení armády můžeme plánovat bojovou sestavu a bojové úkoly podřízených, navázat součinnost s vojsky v dotyku a se sousedy. Dále uskutečnit částečnou rekonoskaci pochodových os nebo pochodového pásma, prostoru zasazení divize. Štáb může připravit výpočty, plánovat všestranné zabezpečení bojové činnosti a s konečnou platností určit rozsah prací a úkolů spojených s přípravou vojsk. Tato činnost může trvat do 60 minut od přijetí předběžného bojového nařízení armády.

Potom velitel divize vydá „předběžné rozhodnutí“. Jeho obsah a čas potřebný pro přijetí závisí především na stupni konkrétnosti a rozsahu předběžného bojového nařízení armády, na předvídatelnosti a organizačních schopnostech hlavních funkcí divize.

Obsahem předběžného rozhodnutí velitele divize zpravidla bude:

- krátké zhodnocení a předpokládaná činnost nepřítelů,
- situace a úkoly vojsk v dotyku,
- bojový úkol divize,
- bojové úkoly pluků,
- hlavní úkoly a opatření druhů vojsk a speciálních vojsk,
- způsob a čas obdržení bojového nařízení.

K vyhlášení předběžného rozhodnutí je vhodné pozvat velitele pluků. To umožňuje správné pochopení úkolů, včasnou a všestrannou informaci velitelů útvarů o situaci a zpětnou informaci velitele a štábu divize.

Po přijetí bojového úkolu přistupuje velitel a štáb divize k jeho ujasnění. Při tom je důležité co nejrychleji stanovit obsahové změny proti předběžnému bojovému nařízení a vyhodnotit nové údaje. V závislosti na těchto okolnostech upřesňuje velitel a náčelník štábu další postup práce a stanoví její průběh.

Vzhledem k tomu, že již značná analytická činnost proběhla, bude čas na jednotlivé úkoly ve srovnání s dosud používanou metodikou kratší.

Současně s ujasněním úkolu probíhá plánování vlastních jaderných úderů. Teprve potom velitel divize vyhláší nebo upřesňuje zámýsl boje, který schválil velitel armády.

Návrhy jednotlivých náčelníků a zástupců jsou rozděleny mezi velitele a náčelníka štábu. Obsah návrhů je stručný. Vybraní funkcionáři informují velitele o nových poznatcích a odpoví veliteli na zadané otázky.

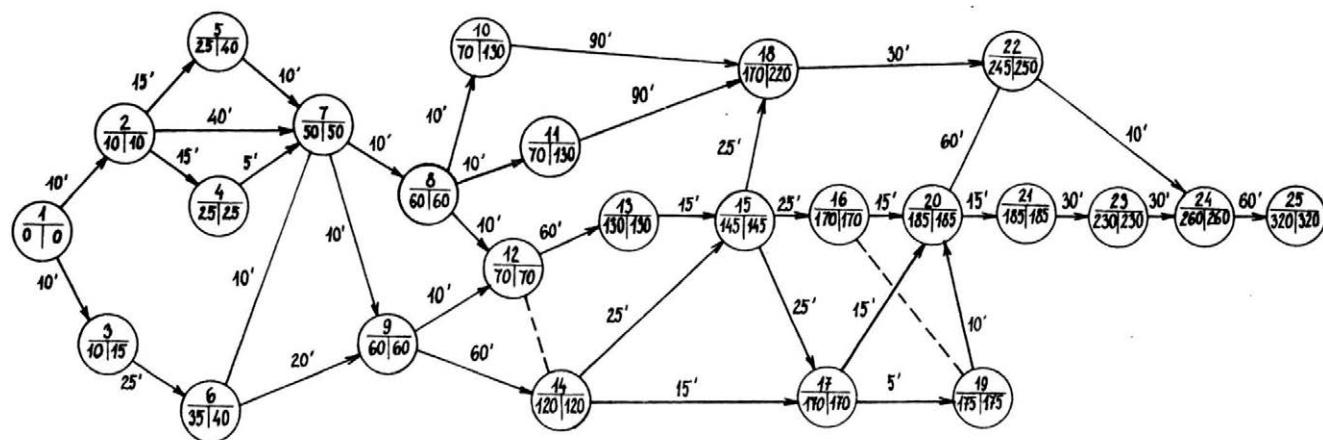
Z analýzy současných metodik nevyplynula nutnost vyhlašovat rozhodnutí pro štáb. Obsah rozhodnutí je v potřebném rozsahu znám všem důstojníkům štábu, kteří jej mohou znát. Podstata navrhované metodiky tedy spočívá v tom, že zástupci velitele, náčelníci druhů vojsk a speciálních vojsk po krátké informaci přispívají do bojového rozkazu a dále se věnují řízení práce svých podřízených. V nejkratším čase předávají podřízeným útvarům písemná nebo grafická bojová nařízení. Tento postup práce umožňuje šetřit čas a vytváří lepší podmínky pro všestrannou přípravu boje. Při tom činnost velitele a štábu od doby přijetí bojového úkolu do doby vydání bojových nařízení bude vyžadovat asi 90 minut času.

Organizace součinnosti na mapách nebo v terénu probíhá již vžitým způsobem. Aby se velitel a funkcionáři štábu před výjezdem k organizaci součinnosti do terénu nezdržovali, náčelník štábu s čestí štábu dopravuje a odešle příslušné dokumenty a úkoly.

Výsledky navrhovaných opatření se časově v podstatě neprojeví do doby vydání předběžných bojových nařízení útvarům. Časová úspora je výraznější teprve v období vydání bojových nařízení. Vzniká rovnoběžným rozdělením činnosti velitele a štábu, možností souběžného plánování na více stupních, zpracováním předběžných výpočtů, zavedením mechanizačních prostředků a změnami ve způsobu a rozsahu rozpracování bojových dokumentů.

Tyto náměty, postupy práce a zásady činnosti jsou prakticky návrhem nové metodiky s uplatněním racionalizačních opatření v konkrétní činnosti velitele a štábu divize. Tyto návrhy vyjadřují i přílohy (viz **tab. 1 a obr. 1 a 2**).

Článek se zabývá racionalizací pouze jednoho taktického stupně. Některé závěry jsou však podnětem k úpravě metodik dalších stupňů. Při tom se předpokládá zavedení vyjmenovaných mechanizačních prostředků. Jejich použití nemůže být samostatné. Zvyšuje spolu s uvedenými dvěma oblastmi operativnost velení a tím i efektivnost použití palebných prostředků, útvarů a jednotek divize. Osobnost velitele a náčelníka štábu, připravenost a sladěnost štábu zůstává i v období mechanizace rozhodujícím činitelem při realizaci metodiky práce.

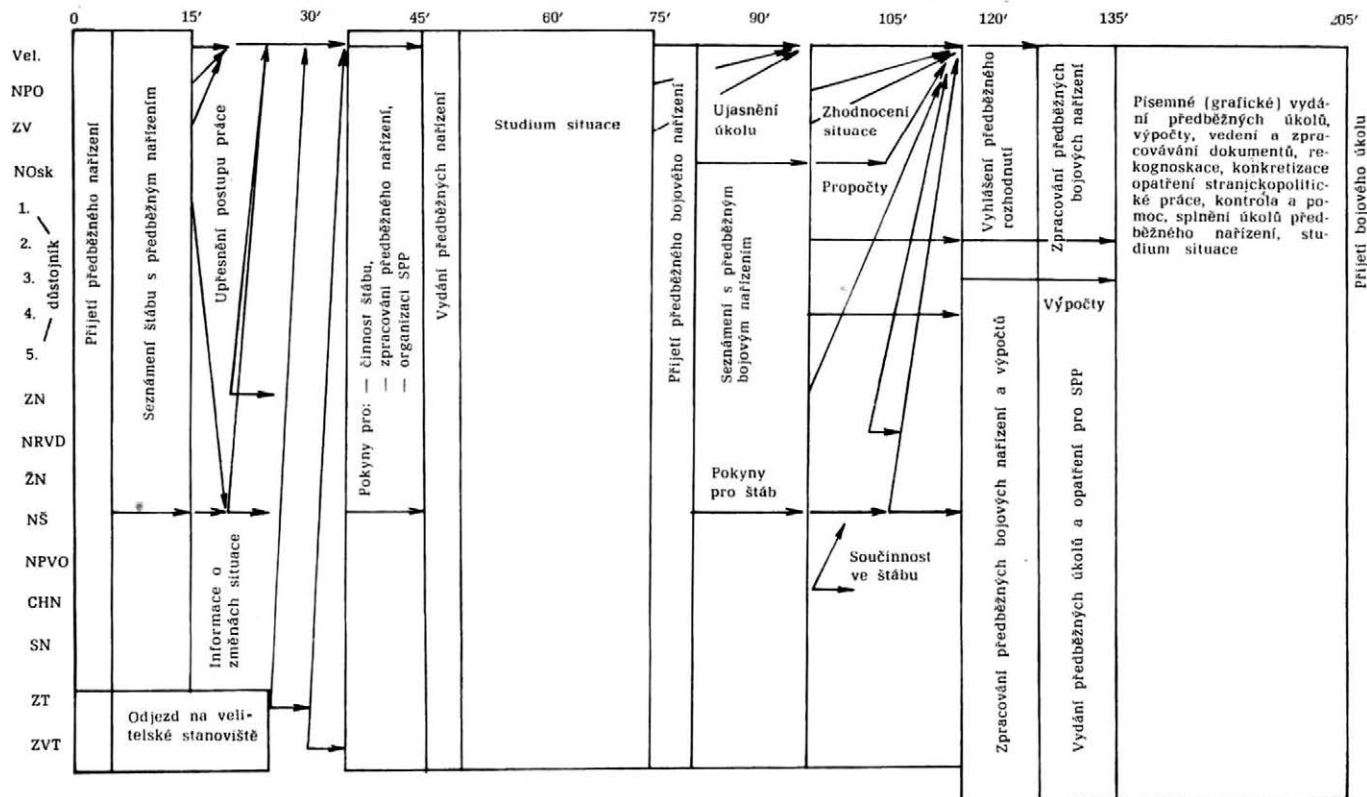
Obr. 1

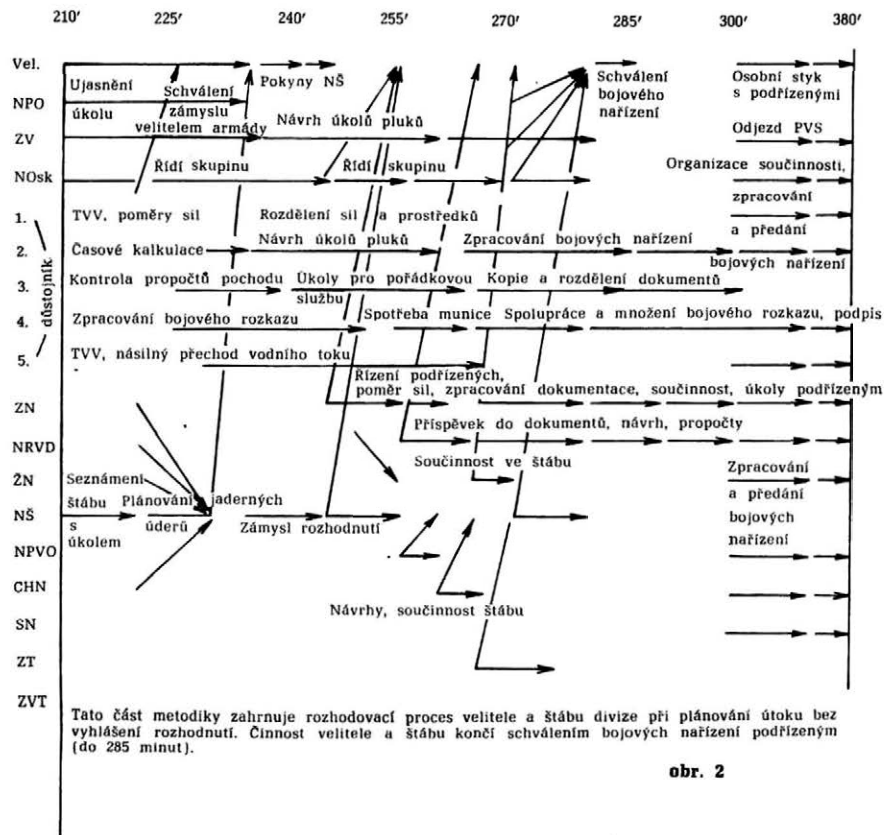
Kritická cesta práce velitele a štábu při plánování útoku divize

Uzel (grafické znázornění viz **obr. 1**) Legenda k obr. 1.

Začátek	Konec	Název činnosti	Doba trvání
1	2	Přijetí bojového úkolu	10'
1	3	Přijetí odborných nařízení	10'
2	5	Informace štábu, zakresl. úkolu divize	15'
2	4	Příprava předběžných kalkulací	15'
2	7	Ujasnění úkolu	40'
3	6	Studium odborných nařízení	25'
4	7	Informace o předběžných propočtech	5'
5	7	Informace NS a ZN k přijetí zámyslu rozhodnutí	10'
6	7	Informace náčelníků druhů vojsk a speciálních vojsk	10'
6	9	Zpracování propočtů	20'
7	8	Vyhlášení zámyslu rozhodnutí	10'
7	9	Záznam zámyslu rozhodnutí	10'
8	10	Pokyny pro organizaci průzkumu a přípravu vojsk	10'
8	11	Zpracování a vydání předběžných nařízení útvarům	10'
8	12	Pokyny pro práci štábu	10'
9	12	Součinnost ve štábu	10'
9	14	Příprava rozhodnutí	60'
10	18	Příprava průzkumných a rekognoskačních skupin	90'
11	18	Příprava útvarů k plnění bojových úkolů	90'
12	13	Návrhy k rozhodnutí velitele	60'
13	15	Příprava rozhodnutí velitele	15'
14	15	Příspěvky do rozhodnutí na mapě a bojového rozkazu	25'
14	17	Upřesnění součinnosti ve štábu	15'
15	16	Vyhlášení rozhodnutí velitelem	25'
15	17	Záznam rozhodnutí ve štábu	25'
15	18	Záznam rozhodnutí velitelům útvarů (styčným důstojníkům)	25'
16	20	Pokyny pro organizaci součinnosti	15'
17	20	Dokončení grafického rozhodnutí a bojového rozkazu	15'
17	19	Dopracování ostatních dokumentů štábem	5'
18	22	Rozhodovací proces u útvarů	30'
19	20	Schválení bojových dokumentů	10'
20	21	Schválení rozhodnutí velitelem armády	15'
20	22	Pomoc a kontrola u útvarů	60'
21	23	Předání výpisů z bojového rozkazu a odborných nařízení	30'
22	24	Hlášení o výsledcích kontroly	10'
23	24	Příprava k organizaci součinnosti	30'
24	25	Organizace součinnosti	60'

Návrh metodiky práce velitele a štábu divize při plánování útoku

obr. 2

